

Sygn. akt IC 2133/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Toruniu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: S.S.O. Wojciech Modrzyński

Ławnicy: -----

Protokolant: sekretarz sądowy Kinga Wypij

po rozpoznaniu w dniu: 12 kwietnia 2021 r. w T.

przy udziale : -----

sprawy z powództwa: M. W. (1) i M. W. (2)

przeciwko: (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę

1. Ustala, że umowa kredytowa (...) nr (...) zawarta w dniu 22 lutego 2008 roku pomiędzy powodami: M. W. (1) i M. W. (2), a pozwanym (...) Bank (...) S.A. w W. jest nieważna,
2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 155.730,72 zł (sto pięćdziesiąt pięć tysięcy siedemset trzydzieści złotych siedemdziesiąt dwa grosze) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 125.612,67 zł (sto dwadzieścia pięć tysięcy sześćset dwanaście złotych sześćdziesiąt siedem groszy) od dnia 1 sierpnia 2018 roku do dnia zapłaty oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 30.118,05 zł (trzydzieści tysięcy sto osiemnaście złotych pięć groszy) od dnia 11 września 2020 roku do dnia zapłaty,
3. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 5417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania,
4. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Toruniu kwotę 1000 zł (tysiąc złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów postępowania.

Wojciech Modrzyński

Sygn. akt I C 2133/18

UZASADNIENIE

Pozwem, który do tut. sądu wpłynął 29 października 2018 r. powodowie M. W. (1) i M. W. (2) reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 125.612,67 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczeń kredytobiorców za okres od 10.11.2008 r. do 11.06.2018 r. w związku z uznaniem umowy kredytu mieszkaniowego (...) /ze zmienną stopą procentową nr (...) za nieważną. Alternatywnie powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego kwoty 44.701,96 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty z tytułu nadpłaconych rat kredytu wobec stosowania przez pozwanego bezskutecznych postanowień umowy kredytu

mieszkaniowego w okresie od 10 listopada 2018 r. do 11 czerwca 2018 r. Powodowie wnieśli też o zasądzenie od pozwanej na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i opłat skarbowych od pełnomocnictwa według norm przepisanych, a także o zwolnienie ich od opłaty od pozwu w całości (k. 2-12).

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 22 lutego 2008 r. w T. pomiędzy (...) Bankiem (...) S. A. z siedzibą w W. Oddział 8 w T. jako kredytodawcą a M. i M. W. (2) jako kredytobiorcami zawarta została umowa kredytu mieszkaniowego WŁASNY KĄT HIPOTECZNY/ze zmiennym oprocentowaniem nr (...) w wysokości 83.563,00 CHF. Kredyt został udzielony na 360 miesięcy. Szacunkowy koszt kredytu został określony w walucie PLN. Powodowie podnieśli, że umowa o kredyt hipoteczny została zawarta według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank, zaś postanowienia umowy dotyczące mechanizmu waloryzacji nie były indywidualnie uzgadniane między stronami (stanowiły postanowienia (...)). Kursy kupna i sprzedaży CHF ustalał bank i publikował je w „Tabeli kursów”. Pozwany nie informował o zasadach ustalania stosowanych kursów, a powodowie nie mieli możliwości negocjacji powyższych. W ocenie powodów, pozwany bank zastosował w zawartej umowie klauzule, które wprowadzają nieokreślony bliżej mechanizm przeliczenia waluty CHF na PLN oraz PLN na CHF, według kursu ustalonego i narzuconego przez pozwany bank w Tabeli kursów. Powodowie są przekonani, że za niedozwolone należy uznać przede wszystkim postanowienia zawarte w § 4 ust. 2 i § 22 ust. 2 pkt 1 i 3 Części Ogólnej Umowy. Zgodnie z § 4 ust. 2 (...) w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, stosuje się kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów”. Z kolei na podstawie § 22 ust. 2 pkt 1 i 3 (...), w przypadku dokonywania spłat zadłużenia Kredytobiorcy z:

1) (...) środki z rachunku będą pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 (...), według aktualnej Tabeli kursów,

3) rachunku technicznego – środki z rachunku będą pobierane w walucie kredytu w wysokości stanowiącej kwotę kredytu lub raty. Wpłaty dokonywane na rachunek techniczny w walucie innej niż waluta kredytu, będą przeliczane na walutę kredytu przy zastosowaniu kursów kupna/sprzedaży dla walut, obowiązujących w (...) SA według aktualnej Tabeli kursów”.

Powodowie podkreślili, że nie mieli żadnego wpływu na treść postanowień umowy, w tym tych regulujących kwestię przeliczania samego kredytu, jak i wartości poszczególnych rat kredytowych z CHF na PLN według kursów ustalonych w Tabeli kursów banku. W ich ocenie, ww. postanowienia umowy o kredyt nie dotyczyły głównych świadczeń stron. Konkludując, powodowie podnieśli, iż w ich ocenie postanowienia przedmiotowej umowy kredytowej, w zakresie w jakim przewidują przeliczanie należności kredytowych według kursów ustalonych w tabeli sporządzanej przez pozwany bank, kształtują prawa i obowiązki kredytobiorcy – konsumenta, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Odnośnie żądania alternatywnego, powodowie stanęli na stanowisku, że pozwany wyrządził im szkodę w postaci pobierania od nich sum w zawyżonej wysokości. Kwota, której domagają się powodowie, tj. 125.612,67 zł stanowi sumę wpłat dokonanych przez powodów tytułem wykonania nieważnej umowy kredytu. Kwota roszczenia alternatywnego tj. 44.701,96 zł stanowi wartość nadpłaconych przez powodów rat wobec stosowania przez pozwanego bezskutecznych klauzul waloryzacyjnych. Powodowie oświadczyli, że najwcześniejszą datą wymagalności roszczenia jest 10 listopada 2008 r.

Postanowieniem z dnia 14 listopada 2018 r. Sąd zwolnił powodów od kosztów sądowych w całości (k. 52).

Pozwana (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. domagała się w odpowiedzi na pozew oddalenia powództwa i zasądzenia zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości trzykrotności stawki minimalnej oraz kwoty 51 zł z tytułu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (k. 57-86).

W uzasadnieniu powyższego pozwana wskazała, że w jej ocenie wniesiony pozew stanowi wyłącznie próbę uchylecia się przez stronę powodową od skutków ważnie i z pełną świadomością zawartej umowy kredytu. Pozwana wyraziła przekonanie, że wybór przedmiotowego kredytu był przemyślaną i dobrowolną decyzją powodów. W toku negocjacji poprzedzających zawarcie umowy powodom przedstawiono w pierwszej kolejności ofertę kredytu w złotówkach, z

której dobrowolnie zrezygnowali. Pozwana zaznaczyła, że złożenie przez powodów wniosku kredytowego, nastąpiło na ponad tydzień przed zawarciem finalnej umowy, co oznacza iż przez ten czas powodowie mieli możliwość zapoznania się z warunkami kredytowania i niepodejmowania decyzji w pośpiechu czy pod presją pracowników banku. Ponadto powodowie dobrowolnie oświadczyli, że zostali zapoznani z kwestią ryzyka kursowego oraz są świadomi jego konsekwencji. Pozwana zauważyła również, że przez 10 lat powodowie nie kwestionowali ważności umowy ani jej poszczególnych postanowień i czerpali korzyści ekonomiczne z wyboru tej formy kredytowania (w szczególności w porównaniu z kredytem złotówkowym). Podkreśliła także, iż powodowie mieli możliwość spłaty kredytu nie tylko w złotych polskich, ale również w walucie kredytu tj. we frankach szwajcarskich. Zdaniem pozwanej, powodowie dokonali z bankiem indywidualnych uzgodnień w zakresie rachunku do spłaty kredytu wybierając ostatecznie rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy ((...)) w PLN. Wybór przez powodów rachunku do spłaty kredytu w PLN oznaczał, że środki były pobierane z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego powodów i następnie przeliczane na CHF. Z uwagi na to, że raty kredytu były ratami wyrażonymi w CHF, konieczne było przewalutowanie środków wpłacanych na rachunek złotówkowy z PLN na CHF, co odbywało się na podstawie § 22 ust. 2 pkt 1 (...). Pozwana podniosła, iż nic nie stało na przeszkodzie aby od początku obowiązywania Umowy kredytu powodowie korzystali z rachunku w CHF jako rachunku, poprzez który dokonywać będą spłaty kredytu. O tym, czy takie przeliczenie było dokonywane decydowali zatem sami powodowie. Nadto, to powodowie decydowali, czy do przeliczeń złotych polskich na franka szwajcarskiego (przy spłatach) zastosowanie znajdą tabele kursowe. Nie można zatem, zdaniem pozwanej, uznać za niedozwolone postanowień umowy kredytu odsyłających do tabel kursowych, skoro powodowie mieli możliwość dokonywania spłat kredytu w sposób pomijający odwołanie się do kursów wyrażonych w tabelach kursowych – o czym byli pouczeni. Pozwany bank nie zgodził się z twierdzeniami powodów, że w przedmiotowej sprawie abuzywny charakter posiada § 22 ust. 1-2 (...), podczas gdy wskazane w nim jest m.in., że poza możliwą spłatą poprzez rachunek (...) kredytobiorcy mogą spłacać kredyt również w jego walucie, czyli w CHF w konsekwencji czego możliwe było skorzystanie z usług dowolnego podmiotu wymiany waluty i dopiero wówczas spłacenie raty kredytu. Pozwana zwróciła również uwagę na to, że nie można pomijać, iż warunkiem niezbędnym do uznania danego postanowienia za abuzywne jest rażące naruszenie interesów konsumenta. Pozwana jest natomiast przekonana, że powodowie w żadnej części pozwu tej przesłanki nie wykazali. W ocenie banku zarzuty powodów dotyczące abuzywnego charakteru postanowień umowy kredytu są bezprzedmiotowe również z uwagi na wejście w życie ustawy antyspreadowej. Jeśli chodzi o postanowienia umowy kredytu odnoszące się do wypłaty i spłaty kredytu to pozwana wskazała, że stanowiły one przedmiot indywidualnych uzgodnień z powodami, albowiem mieli oni możliwość dokonania wyboru zarówno tego, jaki kredyt ma im zostać udzielony na podstawie umowy kredytu, jakie mają być warunki tej umowy, a także dokonali wyboru zasad wypłaty i zasad spłaty tego kredytu jak i kursu waluty. Z kolei pozwana w żadnej mierze nie wywołała u powodów mylnego przekonania o treści umowy kredytu. Niezależnie od tego pozwana wyraziła przekonanie, że usunięcie z umowy kredytu klauzul, które powodowie uznają za niedozwolone nie zmieni tego, że powodowie zaciągnęli zobowiązanie w CHF w kwocie określonej w § 2 umowy. Bank wskazał ponadto, że sama denominacja kredytu nie stanowiła źródła jego zysku ani nie skutkowałą rażącym naruszeniem równowagi stron, o której wspomina strona powodowa. Kwota kredytu wyrażona została bowiem w CHF i opiewała na 165921,60 CHF. Kredytobiorca zwracał Bankowi kapitał wyrażony w kwocie nominalnej kredytu, powiększony o należne odsetki (również wyrażone w tej walucie). Kwota ta była niezmienna w toku wykonywania całej Umowy kredytu. Bank zaprzeczył ponadto, jakoby powodowie złożyli kiedykolwiek i w jakikolwiek sposób oświadczenie tej treści, przy czym brak było jakichkolwiek przeszkód do tego, aby powodowie złożyli wyraźne oświadczenie, iż świadczą na rzecz Banku z zastrzeżeniem zwrotu. Niezależnie od powyższego pozwana podniosła zarzut przedawnienia, wskazując, że roszczenia wynikające ze stosunku rachunku bankowego przedawniają się z upływem lat dwóch.

W piśmie procesowym z dnia 23 stycznia 2019 r. (k. 252-274) powodowie podnieśli, że podstawą faktyczną pozwu jest niepoinformowanie przez pozwaną bank o zasadach, metodzie, czy też sposobie ustalania kursów kupna i kursów sprzedaży CHF „według aktualnej Tabeli kursów”, a tym samym nieinformowanie przez pozwaną o tym, w jaki sposób ustalone będą kursy służące do waloryzacji kwoty kredytu i rat jego spłaty, narzucenia na kredytobiorców obowiązku ponoszenia nieznanego im opłaty/marży, której wysokość w żaden sposób nie była regulowana treścią umowy, przez co ustalana przez pozwaną w sposób pozbawiony kontroli powodów. Powodowie podali, iż z wyborem kredytu denominowanego nie wiązała się jakakolwiek możliwość negocjacji postanowień dot. waloryzacji oraz

sposobu ustalania kursów stosowanych przez bank. Wyjaśnili, iż w odniesieniu do umowy kredytu świadczeniem głównym kredytobiorcy jest zwrot otrzymanych, precyzyjnie określonych środków pieniężnych, uiszczenie opłat z tytułu oprocentowania i z tytułu prowizji. Natomiast obie kwestionowane przez powodów klauzule umowne nie określają ich głównego świadczenia. W konsekwencji postanowienia zawarte w § 4 ust. 1 i 2 i § 22 ust. 2 (...) nie określają głównego świadczenia stron, a określają wyłącznie sposób przeliczenia tego świadczenia. W ocenie powodów abuzywnego charakteru niedozwolonych postanowień umownych nie eliminuje przyznanie kredytobiorcy możliwości spłaty w walucie waloryzacji zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe, ale także możliwość spłaty kredytu przez powodów w walucie waloryzacji w późniejszym przebiegu okresu kredytowania. W ocenie powodów nie zachodzi możliwość uzupełnienia abuzywnych postanowień umownych z odwołaniem się do zwyczaju, czy zasad współżycia społecznego. Nie sposób bowiem stwierdzić, aby na rynku finansowym funkcjonowały zwyczaje czy zasady współżycia społecznego, które pozwoliłyby na ustalenie wysokości kursu waluty obcej na potrzeby obliczenia wysokości zobowiązania i rat kapitałowo-odsetkowych. Po wtóre, takie działanie doprowadziłoby do nieuprawnionej przez Sąd ingerencji w umowę, wprowadzając do niej elementy nie objęte wolą stron, narzucone arbitralnie. Powodowie odnieśli się również do kwestii świadomości lub jej braku odnośnie ryzyka kursowego. Ich zdaniem kwestia ta w niniejszej sprawie nie ma żadnego znaczenia. Powodowie podnieśli, że nawet gdyby kurs waluty, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany, nie uległ żadnej zmianie, to Sąd badając sprawę jak ta, winien dojść do tych samych konkluzji co powyżej. Powodowie wskazują (w zakresie roszczenia ewentualnego), iż pozwany wyrządził im szkodę w postaci pobierania od nich sum w zawyżonej wysokości. Niezależnie od powyższego, powodowie podkreślili, iż zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego jest chybiony. W niniejszej sprawie zastosowanie ma bowiem 10-letni termin przedawnienia.

Powodowie złożyli w dniu 27 lutego 2019 r. wniosek do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o wydanie istotnego poglądu w niniejszej sprawie. Swoje stanowisko Prezes UOKiK przedstawił w dniu 1 kwietnia 2018 r. W jego ocenie postanowienia umowne określające zasady ustalania kursów kupna i sprzedaży waluty CHF, na podstawie których ustalane są odpowiednio kwota kredytu i wysokość rat kredytu, zawarte w § 4 ust. 1 i 2 oraz § 22 ust. 2, spełniają przesłanki uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne. Ocena abuzywności tych klauzul powinna być dokonana na dzień zawarcia przedmiotowej umowy kredytowej. Zdaniem Prezesa UOKiK skutkiem uznania kwestionowanych postanowień za niedozwolone powinna być ich bezskuteczność w stosunku do kredytobiorców od chwili zawarcia umowy. Nadto niemożliwym jest przy tym w okolicznościach niniejszej sprawy zapełnienie tak powstałej "luki" w umowie kredytowej przepisami dyspozytywnymi, co w konsekwencji może wpływać również na ważność samej umowy kredytu. Jednakże w ocenie Prezesa UOKiK taki skutek Sąd powinien uwzględnić, o ile powodowie w pełni akceptują tego typu rozwiązanie oraz są przygotowani na wszelkie jego konsekwencje (stanowisko Prezesa UOKiK wraz z załącznikami – k. 350-376).

Strony postępowania na rozprawie w dniu 15 kwietnia 2019 r. zostały zobowiązane do podjęcia rozmów ugodowych (e-protokół g. 00:47:18, k. 381v). Prowadzone negocjacje nie doprowadziły jednak do zawarcia porozumienia między stronami (e-protokół z dnia 28 września 2020 r., g. 00:03:07, 00:08:37, k. 475).

W piśmie procesowym z dnia 10 września 2020 r. powodowie rozszerzyli powództwo w ten sposób, iż zamiast pierwotnego roszczenia wnieśli o:

1. ustalenie, że umowa kredytu zawarta w dniu 22 lutego 2008 r. pomiędzy powodami a pozwaną jest nieważna;
2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kwoty 155.730,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 125.612,67 zł od dnia 1 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 30.118,05 zł od dnia 11 września 2020 r. do dnia zapłaty, w związku z ustaleniem nieważności umowy kredytu zawartej w dniu 22 lutego 2008 r.

ewentualnie

zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kwoty 57.825,38 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 44.701,96 zł od dnia 1 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 13.123,42 zł od dnia 11 września 2020 r. do

dnia zapłaty, w związku z uznaniem postanowień umowy kredytowej za niedozwolone, a zatem bezskuteczne wobec kredytobiorców (k. 464-466v).

W ocenie powodów istnieje interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, ponieważ stosunek prawny wygenerowany przez umowę zawartą między stronami nie został dotychczas wykonany. Stwierdzenie nieważności czy nieistnienia umowy przesądzi nie tylko o możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń, ale także rozstrzygnie w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania na rzecz banku mających oparcie w treści umowy świadczeń w przyszłości. Mając na uwadze treść wyroku TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) strona powodowa oświadczyła, że postanowienia odsyłające do tabel kursowych wchodzą w zakres przedmiotu głównego umowy kredytu i w tej sprawie domaga się ustalenia nieważności umowy, ponieważ bez tych postanowień umowa nie może funkcjonować w myśl przepisów prawa polskiego. Powodowie stoją na stanowisku, iż wynikiem stwierdzenia nieważności umowy winno być zastosowanie przez Sąd teorii dwóch kondykcji, a roszczenie jest oparte na świadczeniu nienależnym (art. 411 k.c.). Ponownie podkreślono przy tym, że zastosowanie ma 10-letni termin przedawnienia do nadpłat w związku ze stosowaniem niedozwolonych klauzul przeliczeniowych, niemniej jednak zdaniem powodów zarzut przedawnienia części nadpłat uznać należy za nadużycie prawa (art. 5 k.c.). Poza tym roszczenia z tytułu nieważności kredytu dotyczą zobowiązania bezterminowego, więc bieg przedawnienia należy liczyć od daty wezwania pozwanej do zapłaty.

Przed zamknięciem rozprawy pełnomocnik powodów podtrzymał stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 10 września 2020 roku.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 13 lutego 2008 r. M. W. (2) i M. W. (1) złożyli wnioski do (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. Oddział 8 w T. o przyznanie kredytu mieszkaniowego (...). Kwota kredytu zawnioskowana przez powodów stanowiła 180.000 zł. Wnioskowali też o jej podwyższenie o koszty ubezpieczenia w (...) z tytułu utraty pracy (2.520,00 zł) i kwotę prowizji za udzielenie kredytu (1.009,41 zł) do łącznej wysokości 183.529,41 zł. Jako wnioskowana waluta kredytu wskazana została CHF. Zgodnie z kursem kupna dla danej waluty z dnia przyjęcia wniosku (2,1963 zł), wnioskowana kwota kredytu wyrażona w walucie wymiennej została określona na sumę 83.563,00 CHF.

Procedurę produktową "Kredyt Mieszkaniowy WŁASNY KĄT hipoteczny" stosowaną przez doradców przy czynnościach związanych z przedstawieniem oferty obowiązującą w dniu złożenia przez powodów wniosku kredytowego wprowadzono pismem okólnym nr (...) Dyrektora zarządzającego kierującego Pionem Finansowania Nieruchomości z dnia 6 lutego 2006 r., zmienianą następnie pismem okólnym nr (...) z dnia 19 czerwca 2006 r. oraz decyzją nr (...) z dnia 27 listopada 2007 r. Przewidywała ona, że doradca miał w pierwszej kolejności zaprezentować klientowi ofertę kredytów udzielanych w walucie polskiej, a po odrzuceniu tych ofert przedstawić mu ofertę kredytów udzielanych w walucie wymiennej. W przypadku ubiegania się przez klienta o kredyt walutowy doradca miał poinformować klienta o występującym ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej, dodatkowo obrazując te ryzyka przedstawieniem informacji o kosztach obsługi ekspozycji kredytowej w przypadku niekorzystnego dla klienta kursu walutowego lub zmiany stopy procentowej, odnoszącej się do modelowej kwoty kredytu i zawierającej koszty obsługi kredytu walutowego przy aktualnym kursie bez zmian stóp procentowych, przy założeniu, że kapitał ekspozycji kredytowej jest o 20% większy oraz przy deprecjacji kursu w skali odpowiadającej różnicy między maksymalnym i minimalnym kursem złotego do waluty kredytu w ciągu ostatnich 12 miesięcy bez zmiany poziomu stóp procentowych. Co do oprocentowania zmienną stopą procentową modele miały przewidywać wariant aktualnego poziomu stopy procentowej, wzrostu stopy o 400 punktów bazowych i wzrostu stopy w skali odpowiadającej różnicy między maksymalnym i minimalnym poziomem stopy procentowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Doradcy w tym celu mieli korzystać z informatorów dostępnych w wewnętrznej sieci intranetowej banku. Poza tym doradca miał sporządzić symulację spłaty kredytu z wykorzystaniem aplikacji (...), z uwzględnieniem różnych wariantów spłaty kredytu. Dostęp do procedury produktowej mieli tylko pracownicy banku.

Przed złożeniem wniosku powodowie zostali zapoznani przez doradcę ds. finansowania nieruchomości zatrudnionego w ww. oddziale pozwanego banku, B. M., z przygotowaną przez nią symulacją spłaty kredytu w scenariuszu, gdy kurs waluty i stopa procentowa były właściwe dla dnia symulacji, czyli dla dnia 13 lutego 2008 r. Symulacja obejmowała pięć walut – PLN, CHF, EUR, (...) i USD. (...) nie przewidywał możliwości sporządzenia symulacji w scenariuszu, który przewidywałby zmianę wartości waluty.

Każdy klient banku był informowany o ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej. Bank w tym zakresie opracował broszurę informacyjną według zaleceń Rekomendacji "S" Komisji Nadzoru Bankowego.

Klienci otrzymywali tabele kursowe. Były one również wywieszane w oddziale banku. Powodowie nie zostali informowani o tym, dlaczego kurs waluty ustalony został przez centralę banku w danej wysokości. Doradca nie był w stanie też wskazać mechanizmów wyliczenia takiego kursu.

Wniosek o udzielenie kredytu zawierał także treść oświadczeń wnioskodawców. Powodowie składając podpisy pod wnioskiem oświadczyli m.in., że nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności przez (...) SA oferty w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciąganyymi w walucie wymiennej, polegającego na tym, iż w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty, jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej, kredyt jest wypłacany po ustalonym przez (...) SA kursie kupna dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA), a w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej, kredyt jest spłacany po ustalonym przez (...) SA kursie sprzedaży dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA). Nadto oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym na tym, iż w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty, oraz że poniosą oni ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych. Oświadczyli też, że zostali oni poinformowani, iż w przypadku kredytu udzielanego w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a (...) SA w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) SA kursy walut obcych w złotych (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA).

(okoliczność bezsporna, nadto dowód: wniosek kredytowy wraz z załącznikami – k. 90-95; symulacja spłaty – k. 37a; ustalone warunki – k. 40; pismo okólne z dnia 6 lutego 2006 r. - k. 145-148; pismo okólne z dnia 19 czerwca 2006 r. - k. 149-151; decyzja z dnia 27 listopada 2007 r. - k. 152-161v; broszura informacyjna – k. 182-183v; zeznania świadka B. M. na rozprawie w dniu 28 września 2020 r. - e-protokół g. 00:41:50-00:42:42, k. 476)

W dniu 22 lutego 2008 r. w T. pomiędzy (...) Bankiem (...) S. A. z siedzibą w W. Oddział 8 w T. jako kredytodawcą a M. i M. W. (2) jako kredytobiorcami zawarta została umowa kredytu mieszkaniowego (...) /ze zmiennym oprocentowaniem nr (...) w wysokości 83.563,00 CHF. Kredyt w kwocie 83.563,00 CHF został udzielony na potrzeby własne tj. zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego. Kredyt został udzielony na 360 miesięcy tj. do dnia 10 lutego 2038 r. Stawka referencyjna w dniu sporządzenia umowy wynosiła: 2,7800 p.p., natomiast stała marża banku 1,89 p.p. W dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 5,5700 p.p. Szacunkowy koszt kredytu został określony w walucie PLN i wynosił 160.302,74 zł. Zabezpieczeniem kredytu była m.in. hipoteka zwykła i kaucyjna na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego związanym z nieruchomością położoną w T. przy ul. (...) i przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych. Przejściowym i dodatkowym zabezpieczeniem spłaty kredytu było ubezpieczenie kredytu w zakresie kredytowanego wkładu finansowego w (...) SA. Kredyt miał zostać wypłacony jednorazowo do dnia 25 marca 2008 r. po spełnieniu przez powodów warunków takich jak ustanowienie prawomocnych zabezpieczeń, dokonania ubezpieczeń, przedłożenia umowy sprzedaży nieruchomości w formie aktu notarialnego, złożenia dyspozycji wypłaty kredytu, uiszczenia podatku od ustanowienia hipotek, udokumentowania dokonania opłaty za oszacowanie wartości nieruchomości i zawarcia umów o korzystanie z usług bankowości elektronicznej i karty kredytowej w (...) SA. Wypłata kredytu miała nastąpić na rachunek zbywcy nieruchomości. Spłata kredytu miała następować w ratach annuitetowych w drodze pobierania środków pieniężnych z wskazanego rachunku bankowego (rachunek złotowy).

W umowie znalazły się także oświadczenia o poinformowaniu przez bank o ryzyku: zmiany kursów waluty, który może mieć wpływ na wysokość zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokość rat, a także o ryzyku zmiany stopy procentowej w przypadku zmiany wysokości stawki referencyjnej.

Umowa składała się z Części Szczegółowej Umowy (dalej jako (...)) oraz Części Ogólnej Umowy (dalej jako (...)), które w sposób łączny określały strony, przedmiot umowy, a także prawa i obowiązki stron umowy (§ 1 umowy).

W § 1 pkt 14 wskazano definicję „Tabeli kursów” – „Tabela kursów (...) S.A. obowiązująca w chwili dokonywania przez (...) S.A. określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępna a w (...) S.A. oraz na stronie internetowej (...) S.A.”.

W § 21 ust. 1 (...) zapisano, że spłata zadłużenia kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek następuje w drodze potrącenia przez (...) wierzytelności pieniężnych z tytułu udzielonego kredytu, z wierzytelnościami pieniężnymi kredytobiorcy z tytułu środków zgromadzonych na rachunku (...), rachunku walutowym, rachunku technicznym, prowadzonym przez (...).

Zgodnie z treścią § 22 ust. 2 pkt 1 (...), w przypadku dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorcy z (...) środki z rachunku będą pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielany jest kredyt przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) w dniu wymagalności raty według aktualnej tabeli kursów. Natomiast w przypadku spłat dokonywanych z rachunku technicznego, środki z rachunku będą pobierane w walucie kredytu w wysokości stanowiącej kwotę kredytu lub raty; wpłaty dokonywane na rachunek techniczny w walucie innej niż waluta kredytu, będą przeliczane na walutę kredytu przy zastosowaniu kursów kupna/sprzedaży dla walut, obowiązujących w (...) SA według aktualnej Tabeli kursów (§ 22 ust. 2 pkt 3 (...)).

W § 4 ust. 1 i 2 (...) wskazano, że kredyt jest wypłacany w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań Kredytobiorcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz w przypadku zaciągania kredytu na spłatę kredytu walutowego i w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, stosuje się kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów.

Dla celów ustalenia stawki referencyjnej (...) SA posługuje się stawką LIBOR lub (...) publikowaną odpowiednio o godz. 11:00 (...) lub 11:00 na stronie informacyjnej R., w drugim dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. Wzrost stawki referencyjnej wpływa na podwyższenie oprocentowania kredytu, które spowoduje wzrost spłaty raty kredytu. Zmiana wysokości stawki referencyjnej powoduje zmianę wysokości oprocentowania kredytu o taką samą liczbę punktów procentowych (§ 7 (...)).

W części ogólnej umowy zastrzeżone zostało, że kredytobiorca jest zobowiązany do spłat kredytu w ratach kapitałowo-odsetkowych płatnych w terminie określonym w § 7 ust. 5 (...) (czyli do 10. dnia każdego miesiąca), zgodnie z zawiadomieniami o wysokości raty spłaty kredytu, które bank miał wysyłać raz na trzy miesiące, na co najmniej 10 dni przed terminem określonym w § 7 ust. 5 (...) (§ 18 ust. 2 (...), § 23 ust. 1 (...)).

W § 32 (...) zapisano, że niespłacenie przez kredytobiorcę części albo całości raty spłaty kredytu w terminie określonym w umowie spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym i może zostać przez (...) SA przeliczona na walutę polską, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 7 ust 5 (...) według aktualnej Tabeli kursów.

Umowę w imieniu pozwanego banku podpisały: doradca B. M., która nadto potwierdziła tożsamość powodów oraz stwierdziła, że podpisy złożone zostały przez powodów w jej obecności, oraz kierownik zespołu klienta detalicznego M. K., która nie miała bezpośredniego kontaktu z powodami i nie miała żadnej wiedzy na temat udzielonego im kredytu. Powodowie mogli dostać projekt umowy przed jej podpisaniem. Bank korzystał przy zawieraniu umów z klientami

ze wzorca umowy określonego załącznikiem nr 1 do decyzji nr (...) Dyrektora zarządzającego kierującego Pionem Finansowania Nieruchomości z dnia 27 listopada 2007 r.

(dowód: umowa kredytu mieszkaniowego (...) wraz z załącznikami – k. 26-35; oświadczenie (...) S.A. z dnia 22 lutego 2008 r. - k. 41; załącznik nr 1 do decyzji nr (...) Dyrektora zarządzającego kierującego Pionem Finansowania Nieruchomości z dnia 27 listopada 2007 r. - k. 153-161v; zeznania świadka M. K. na rozprawie w dniu 28 września 2020 r. - e-protokół g. 00:23:12-00:33:23, k. 475v-476; zeznania świadka B. M. na rozprawie w dniu 28 września 2020 r. - e-protokół g. 00:48:24, k. 476v)

Powodowie zawarli J. i J. N. (1) w dniu 11 marca 2008 r. umowę w formie aktu notarialnego przed notariuszem T. O., rep. A nr (...), na mocy której kupili spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w T. przy ul. (...) za cenę 180.000 zł, którą to zobowiązali się zapłacić sprzedającym ze środków uzyskanych z kredytu hipotecznego udzielonego im przez pozwaną. Jednocześnie powodowie oświadczyli, że wnoszą do Sądu Rejonowego w Toruniu o założenie księgi wieczystej dla spółdzielczego własnościowego prawa do ww. lokalu mieszkalnego oraz o wpis w nowozałożonej księdze wieczystej m.in. w dziale czwartym ustanowionych celem zabezpieczenia wierzytelności pozwanego banku hipoteki umownej zwykłej w kwocie 83.563 CHF i kaucyjnej do najwyższej sumy wynoszącej 22.562,01 CHF.

(dowód: umowa sprzedaży i ustanowienie hipotek z 11 marca 2008 r. - k. 96-100)

Powódka M. W. (2) złożyła w dniu 12 marca 2008 r. deklarację zgody na przystąpienie do ubezpieczenia od ryzyka utraty stałego źródła dochodu wskutek utraty pracy w InterRisk V. (...). Deklaracja została złożona w obecności doradcy banku (...). Tego samego dnia powodowie zawarli z pozwanym bankiem umowę o przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia lokalu mieszkalnego położonego w T. przy ul. (...) od ognia i innych zdarzeń losowych potwierdzonej polisą ubezpieczeniową wydaną przez (...) S.A. W imieniu banku umowę podpisały B. M. i M. K.. Każdy z powodów złożył pozwanemu bankowi oświadczenia o ustanowieniu hipotek na stanowiącym ich własność spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu na zabezpieczenie udzielonego przez bank kredytu. Po spełnieniu tych warunków powodowie złożyli dyspozycję wypłaty kredytu w kwocie 83.563,00 CHF. Dyspozycja została zaakceptowana w dniu 13 marca 2008 r. przez Dyrektora Oddziału R. K.. Kwota kredytu została wypłacona powodom zgodnie z umową kredytową i dyspozycją wypłaty po potrąceniu prowizji od udzielonego kredytu oraz składki na ubezpieczenie z tytułu utraty pracy i przelana na rachunek zbywcy prawa J. N. (2).

(dowód: umowa o przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia – k. 36-36v; deklaracja zgody na przystąpienie do ubezpieczenia – k. 38-39; oświadczenia o ustanowieniu hipotek – k. 104-105; dyspozycja wypłaty kredytu – k. 101-101v; wypłata kredytu – k. 102-103)

Pozwany bank zgodnie z umową wysyłał powodom zawiadomienia o wysokości rat. Kwoty spłat i stanu zadłużenia były oznaczane w (...).

(dowód: zawiadomienia o wysokości rat – k. 162-177v)

Pismem z dnia 5 grudnia 2011 r. powodowie wystąpili do pozwanego z pierwszym wnioskiem o zawieszenie spłaty zadłużenia tj. spłaty raty kredytu i odsetek przypadających do spłaty na 10 grudnia 2011 r. Kolejne wnioski o zawieszenie spłaty zadłużenia powodowie składali pismami z dnia: 2 lutego 2012 r., 1 października 2013 r., 3 lipca 2014 r., 2 lipca 2015 r., 3 listopada 2017 r. i 27 czerwca 2018 r.

(dowód: wnioski powodów o zawieszenie spłaty zadłużenia – k. 106-112)

Pismem z dnia 22 maja 2018 r. powodowie zwrócili się do pozwanego banku z reklamacją i wezwaniem do usunięcia z treści umowy zapisów stanowiących klauzule abuzywne, wpisane do Rejestru Klauzul Niedozwolonych UOKiK. Wskazali, że w przedmiotowej umowie o kredyt hipoteczny znajdują się następujące niedozwolone klauzule: § 2 ust. 1 (...), § 1 ust. 14 (...), § 4 ust. 1, 2 i 3 (...) i § 22 ust. 2 pkt 1 (...). Pismo zostało doręczone pozwanej w dniu 18

lipca 2018 r. W odpowiedzi z dnia 1 sierpnia 2018 r. pozwany bank stwierdził, że umowa kredytowa realizowana jest w sposób prawidłowy i nie ma podstaw do uwzględnienia roszczeń powodów bowiem kredyt został udzielony i wypłacony zgodnie z zapisami umowy.

(dowód: reklamacja wraz z potwierdzeniem odbioru – k. 42-44v; odpowiedź banku z dnia 1 sierpnia 2018 r. - k. 49-50)

W okresie od 10 kwietnia 2008 r. do 11 czerwca 2018 r. powodowie tytułem spłat wymagalnych rat kapitałowo-odsetkowych uścili na rzecz pozwanego banku kwotę 125.612,67 zł. W okresie od 10 sierpnia 2018 r. do 10 sierpnia 2020 r. dokonali dalszych spłat w wysokości 29.004,74 zł, a w okresie od 10 sierpnia 2018 r. do 10 września 2020 r. - 30.229,90 zł. Łącznie w okresie od 10 kwietnia 2008 r. do 10 września 2020 r. powodowie tytułem spłaty kredytu mieszkaniowego (...) w CHF uścili na rzecz pozwanej kwotę 155.842,57 zł.

(dowód: zaświadczenie banku o spłatach dokonanych do dnia 3 lipca 2018 r. - k. 45-48v; historia kredytu sprzed konwersji – k. 113-114; historia operacji na kontrakcie kredytowym – k. 115-121, 122-127; zestawienia operacji na rachunku nr (...) do dnia 29 listopada 2018 r. - k. 128, 129-132v, 133-144; historia rachunku od dnia 10 sierpnia 2018 r. do dnia 10 sierpnia 2020 r. - k. 469-471; informacja banku z dnia 10 grudnia 2020 r. - k. 492-498)

Sąd zważył, co następuje

Stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z ww. dokumentów, które uznane zostały za wiarygodne, obiektywne, nie budziły one wątpliwości i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania, a także dowodu z zeznań świadków M. K. i B. M. – pracowników pozwanego banku – na okoliczności wskazane w odpowiedzi na pozew.

Z uwagi na fakt, iż zgodnie z treścią art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu powinny być fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, dokonując ustaleń stanu faktycznego sprawy Sąd nie opierał się na złożonych do akt sprawy przez stronę pozwaną dokumentach: projekcie ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających w umów kredytu i pożyczki (k. 186-187), projekcie ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów (k. 188-189), uwagach Sądu Najwyższego do projektu ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających w umów kredytu i pożyczki (k. 190-190v), uchwale Nr(...) Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 23 września 2002 r. w sprawie sposobu wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych (k. 191-192), opracowaniu "Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu" przygotowanym przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (k. 193-199), ekspertyzie "Stanowienie kursów walutowych w bankach" opracowanej przez prof. ndzw. dr. hab. P. M. (k. 200-217v), opinii na temat wybranych aspektów funkcjonowania rynku kredytów hipotecznych indeksowanych lub denominowanych w walutach obcych oraz kształtowania się kursu walutowego PLN/CHF autorstwa dr. J. T. (k. 218-246v), płycie CD dołączonej do odpowiedzi na pozew (k. 247), a także na złożonych do akt sprawy przez stronę powodową dokumentach: komunikacie prasowym UOKiK oraz informacji o wynikach kontroli "Ochrona praw konsumentów korzystających z kredytów objętych ryzykiem walutowym" (płyta DVD – k. 275), tłumaczeniach orzeczeń Sądu Najwyższego Hiszpanii (k. 276-301v), niemieckiego Federalnego Trybunału Sprawiedliwości (k. 302-312) i Sądu Apelacyjnego w Ljubljanie w Słowenii (k. 313-325v) oraz uwagach na piśmie Rzeczypospolitej Polskiej w postępowaniu o wydanie orzeczenia wstępnego w sprawie(...), D. (k. 326-338v). Przywołane dokumenty w swojej istocie nie odnosiły się wprost do treści i okoliczności zawarcia umowy kredytu zawartej przez strony niniejszego procesu. Zaprezentowane w nich rozważania faktyczne i prawne jako dokonane w oderwaniu od indywidualnych okoliczności niniejszej sprawy, nie mają mocy wiążącej w przedmiotowej sprawie, w której Sąd samodzielnie dokonuje ustaleń stanu faktycznego sprawy i jego oceny prawnej.

Zeznania świadków M. K. i B. M. Sąd uznał za wiarygodne. Świadkowie ci przedstawili posiadaną przez siebie wiedzę dotyczącą zawarcia przez powodów przedmiotowej umowy kredytowej. Przedstawili również w sposób szczegółowy procedury obowiązujące i stosowane w banku. Tym niemniej ustalając stan faktyczny w oparciu o ten dowód Sąd

miał na uwadze, że świadek M. K., choć złożyła podpis na umowie w imieniu pozwanego banku, to nie uczestniczyła bezpośrednio przy przygotowywaniu i zawieraniu umowy.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i rachunkowości celem wyliczenia ewentualnej nadpłaty w spłacie kredytu. Dowód ten był bowiem zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy, a stan faktyczny został dostatecznie wyjaśniony za pomocą innych zgromadzonych dowodów.

Ostatecznie powodowie domagali się przede wszystkim ustalenia nieważności umowy kredytu (...) nr (...) z dnia 22 lutego 2008 r. w związku z podniesionym przez nich zarzutem abuzywności postanowień umownych określonych w § 4 ust. 2 i § 22 ust. 22 pkt 1 i 3 (...).

Zgodnie z art. 3851 § 1 k.c.. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przytoczonego powyżej przepisu wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki:

- 1) zawarte zostały w umowach z konsumentami,
- 2) kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- 3) oraz rażąco naruszają jego interesy.

Jeżeli jednak wystąpi jedna z przesłanek negatywnych, tj. gdy postanowienie umowne:

- 1) zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem,
- 2) lub określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny,

to kontrola abuzywności postanowień umowy jest wyłączona.

Nie ulega w niniejszej sprawie wątpliwości, że powodowie posiadali status konsumentów w chwili zawarcia umowy (art. 221 k.c.).

Brak indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych oznacza, że konsument nie miał rzeczywistego wpływu na ich treść. Zgodnie z art. 3851 § 3 k.c. takimi postanowieniami mogą być w szczególności postanowienia przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Pozwany bank niewątpliwie posługiwał się wzorcami umownymi przy zawieraniu umów kredytowych. Taki sposób zawierania umów ze swej natury wyklucza możliwość indywidualnego wpływania przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego. Klienci nie mogli negocjować szczegółowych warunków umowy, w tym kwestionowanego przez nich mechanizmu denominacji. Podkreślenia wymaga też to, że ani wybór przez klientów konkretnej oferty kredytu, ani zawarcie przez nich umowy zawierającej klauzule waloryzacyjne zgodnie ze złożonym przez nich wnioskiem, nie stanowi o indywidualnym uzgodnieniu tych klauzul.

W dalszej kolejności ocenie podlega wystąpienie drugiej przesłanki negatywnej, czyli czy klauzula denominacyjna stanowi element głównego świadczenia stron, a jeśli tak – to czy została sformułowana w sposób jednoznaczny.

Rozumienie pojęcia "główne świadczenie stron" pozostaje sporne w doktrynie i orzecznictwie. Zgodnie z jednym z prezentowanych poglądów, przez główne świadczenia stron należy rozumieć jedynie postanowienia przedmiotowo istotne dla danej umowy (essentialia negotii) (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 2004 r., I CK 635/03, Legalis nr 208591). Zgodnie z drugim z poglądów – termin ten należy rozumieć szerzej jako klauzule regulujące

świadczenia typowe dla danego stosunku prawnego, a niekoniecznie te, które z punktu widzenia nauki prawa trzeba by określać jako przedmiotowo istotne (tak: M. Bednarek [w:] System Prawa Prywatnego. Tom 5 Prawo zobowiązań – część ogólna, 2013, s. 756).

Istotą umowy kredytu denominowanego jest wyrażenie sumy udzielonego kredytu w walucie obcej i następnie przeliczenie jej przy wypłaceniu kredytu na walutę polską, a spłata kredytu następuje w walucie polskiej w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Biorąc pod uwagę treść przepisu art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, który stanowi, że przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się m.in. do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu, należy uznać, że zawarta w umowie klauzula przeliczeniowa określa główne świadczenia stron. Stanowi ona bowiem podstawę dla ustalenia wysokości zobowiązania pieniężnego podlegającego spłacie przez kredytobiorców, co zresztą jasno wynika z samej umowy. Zgodnie z jej § 11 ust. 2 (...) powodowie mieli ponosić ryzyko zmiany kursów waluty, polegające na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu.

Jednocześnie należy stwierdzić, iż klauzula ta nie została w sposób jednoznaczny określona w umowie. Postanowienia zawarte w § 4 ust. 2 i § 22 ust. 2 pkt 1 i 3 (...) umowy z dnia 22 lutego 2008 r. zostały bowiem tak sformułowane, że na ich podstawie niemożliwym było stwierdzenie, w jaki sposób pozwany bank ustala kurs CHF dla celów wyliczenia kwoty kredytu do wypłaty, a powodowie nie mogli z kolei ustalić, jak będzie kształtowała się w przyszłości wysokość rat w złotych oraz jaka będzie ostateczna wysokość ich zobowiązania względem pozwanego banku.

Umowa przewidywała, że kwota udzielonego kredytu we frankach szwajcarskich była następnie przeliczana na złote według kursu kupna wymienionej waluty, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu uruchomienia kredytu. Natomiast jeśli chodzi o wysokość raty kredytu, to środki z rachunku były pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość raty spłaty kredytu w CHF przy zastosowaniu kursu sprzedaży tej waluty zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu wymagalności raty.

Wskazanych postanowień nie można było uznać za jednoznaczne, gdyż odsyłały do nieokreślonych w umowie wielkości, a mianowicie kursów kupna i sprzedaży z tabel kursów walut obowiązujących w pozwanym banku. Wielkości tych nie dawało się sprecyzować w świetle treści umowy, która nie wskazywała, w jaki sposób kursy kupna i sprzedaży z tabel banku będą określone. Ani kredytobiorcy, ani pracownicy pozwanego banku nie mogli znać w chwili zawierania umowy konkretnych wartości kursów, jakie mogły się pojawić w tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu przeliczania kwoty kredytu na złotówki, ani wartości kursów w chwili spłaty poszczególnych rat. Twierdzenia strony pozwanej, że odesłanie w umowie do tabeli kursów obowiązującej w banku jest jednoznaczne, sformułowane prostym i zrozumiałym językiem, a kursy walut ustalane były w oparciu o kryterium rynkowe, nie zmieniają faktu, że sama umowa nie określała sposobu ustalania kursów waluty, a co za tym idzie klienci nie tylko nie mieli na to wpływu, ale też nie mieli na ten temat wiedzy.

Niejednoznaczność ta mogła zostać usunięta poprzez udzielenie powodom odpowiedniej informacji o ryzyku związanym ze zmianą kursu CHF. Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z dnia 20 września 2017 r. (A. i inni vs. (...) SA, C-186/16) wskazał, iż "wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych".

W ocenie Sądu obowiązek informacyjny nie został, wbrew twierdzeniom pozwanego banku, wykonany w sposób należyty. Z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, że co prawda doradcy klienta mieli zgodnie z instrukcjami pokazać klientom symulacje dot. zmiany kursów walut i poinformować ich o istnieniu ryzyka kursowego, ale nie potrafiliby oni wyjaśnić, na czym polega mechanizm ustalania kursów walut przez pozwany bank.

W związku z powyższym należało uznać, że klauzula waloryzacyjna zawarta w przedmiotowej umowie, mimo że określa ona główne świadczenia stron, podlega ocenie pod kątem abuzywności, ponieważ nie została ona sformułowana w sposób jednoznaczny.

Kolejne przesłanki abuzywności to sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18 i przywołane tam orzecznictwo, Mon.Pr.Bank. 2020 nr 6, str. 38).

W ocenie Sądu przewidziana w przedmiotowej umowie klauzula przewidująca denominację udzielonego kredytu do CHF w zakresie, w jakim upoważniała bank do przeliczania kwoty kredytu w chwili wypłaty według kursu kupna waluty, zaś w momencie spłaty raty kredytu według kursu sprzedaży tej waluty według tabel kursowych ustalanych jednostronnie przez bank, jest klauzulą abuzywną. Różnica między kursem kupna i kursem sprzedaży, tzw. spread walutowy, stanowiła w istocie dodatkowy, niczym nieuzasadniony zarobek banku, nie będący ekwiwalentem żadnej dodatkowej usługi. Zdaniem Sądu przedmiotem zobowiązania wynikającego z umowy była suma pieniężna wyrażona w złotych – kwota w tej walucie była wypłacona powodom. Jedynie dla potrzeb rozliczeniowych wykorzystano określenie świadczeń w walucie obcej, której cenę kupna i sprzedaży jednostronnie określał pozwany bank. Zawarty w umowie mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę w ustalaniu wysokości tego kursu, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Pozwala on bowiem na pełną swobodę decyzyjną banku w zakresie kształtowania wysokości zadłużenia powodów. Nie przedstawiono w umowie mechanizmu ustalania kursów walut przez bank, tak aby klienci mogli się z nim zapoznać. Poza tym mechanizm ustalania kursów i przeliczania waluty był dla konsumentów całkowicie nie do zweryfikowania. Mechanizm denominacji w umowie jest tak określony, że powoduje on powstanie znacznej nierównowagi między prawami i obowiązkami stron umowy ze szkodą dla konsumentów.

Zgodnie z art. 3852 k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Oznacza to zatem, że dla oceny abuzywności klauzul denominacyjnych nie ma znaczenia fakt, w jaki sposób pozwany bank je stosował po zawarciu umowy i czy stosowane przez niego kursy walut były zawyżone, czy też nie. Istotne jest to, że w umowie nie wskazano mechanizmu waloryzacji w sposób przejrzysty, tak aby konsument miał możliwość przewidzenia, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, jakie ma zobowiązanie wobec banku. Powtórzenia wymaga stwierdzenie, że nie ma znaczenia dla dokonywanej oceny to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego. Nie ma także znaczenia okoliczność, że kredytobiorcy mieli prawo aneksowania umowy poprzez wprowadzenie możliwości spłacania kredytu w walucie CHF, ani wejście w życie po zawarciu umowy łączącej strony tzw. ustawy antyspreadowej. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 3852 k.c. Istotne jest jedynie to, że postanowienia umowy w chwili jej sporządzenia i zawarcia dawały przedsiębiorcy nieograniczoną swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a w konsekwencji – wysokości zobowiązań konsumenta.

Zgodnie z art. 3851 § 1 k.c. niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta. Sankcja działa *ex tunc* i *ex lege*, ale zgodnie z art. 3851 § 2 k.c. nie skutkuje automatyczną nieważnością całej umowy, gdyż strony są związane umową w pozostałym zakresie. Przepis ten nawiązuje do art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, zgodnie z którym na mocy prawa

krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

W ocenie Sądu, po wyłączeniu uznanych za abuzywne postanowień umowy zawierających klauzulę denominacyjną, umowa nie może dalej obowiązywać. Przede wszystkim, nigdy w takim kształcie umowa ta nie mogłaby być zawarta. Po pierwsze, nie ma żadnego przepisu dyspozytywnego, którym można by było uzupełnić umowę. Z całą pewnością nie jest nim przepis art. 358 § 2 k.c., zwłaszcza że w chwili zawarcia spornej umowy nie obowiązywał (wszedł w życie w styczniu 2009 r.). Po drugie, do umów kredytu denominowanego kursem franka szwajcarskiego stosowano stopę oprocentowania opartą o stawkę LIBOR, która była niższa od stosowanej przy kredytach złotówkowych stawki WIBOR, a nadto której zmiany są ściśle powiązane z sytuacją walutową i ekonomiczną Szwajcarii. Mimo iż przepisy nie wykluczają stosowania stóp procentowych charakterystycznych dla innej waluty do wierzytelności wyrażonych w złotych, to byłoby to jednak nierównym traktowaniem tych kredytobiorców, którzy zaciągnęli w tym samym okresie kredyty złotówkowe i płacą oprocentowanie WIBOR, wyższe od stawek LIBOR. W tym zakresie Sąd podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 września 2019 r. (V CSK 152/19, Legalis nr 2256686), że eliminacja klauzuli abuzywnej z umowy nie może prowadzić do uprzywilejowania określonej grupy kredytobiorców – konsumentów.

Należy mieć też na uwadze wyrok (...) z 3 października 2019 r. wydanego w sprawie (...) (D. vs. Raiffeisen Bank), z którego wynika, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie.

W niniejszej sprawie strona powodowa domagała się w pierwszej kolejności ustalenia nieważności umowy. Nie ma zatem powodów, aby uznać, że stwierdzenie nieważności całej umowy odbyłoby się ze szkodą dla konsumentów, naruszając ich interes ekonomiczny – w szczególności w sytuacji, w której powodowie podnieśli w pierwszej kolejności zarzut nieważności umowy. To oznacza, że umowę należało uznać za nieważną w całości.

Strona powodowa określiła podstawę prawną żądania zapłaty kwoty 155.730,72 zł, wskazując na przepisy o świadczeniu nienależnym (art. 410 k.c.). Jak bowiem wskazano w piśmie rozszerzającym powództwo, w razie uznania umowy za nieważną strony są zobowiązane do zwrotu wzajemnych świadczeń.

Świadczenie spełnione na podstawie czynności nieważnej (lub bezskutecznej) jest nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Obowiązek zwrotu świadczenia z nieważnej czynności prawnej znajduje oparcie w art. 410 § 1 k.c., na mocy którego do świadczenia nienależnego stosuje się przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405-409 k.c.).

W judykaturze i orzecznictwie spotyka się dwa poglądy na temat sposobu rozliczenia stron nieważnej umowy kredytu denominowanego. Według pierwszego z nich, tzw. teorii salda, jeżeli kredytobiorca nie zwrócił jeszcze bankowi całej kwoty kapitału, to nie może być uznany za zubożonego, ponieważ w istocie to on pozostaje stroną wzbogaconą w zakresie różnicy między uzyskanym kredytem a sumą już dokonanych spłat. Skoro bowiem umowa była od początku nieważna, to kredytobiorca był zobowiązany w chwili przekazania mu środków z kredytu do zwrotu bankowi tych kwot jako nienależnie otrzymanego świadczenia (tak np. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 4 grudnia 2019 r., I ACa 442/18, Legalis nr 2277063). Zgodnie z drugim, przeważającym poglądem – tzw. teorią dwóch kondycji – każde roszczenie o wydanie korzyści należy traktować niezależnie, a ich kompensacja jest możliwa tylko w ramach instytucji potrącenia albo powództwa wzajemnego (tak: P. Księżak, Komentarz do art. 405 [w:] K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis 2020, Nb. 180; R. Trzaskowski, Komentarz do art. 405 [w:] J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Wolters Kluwer 2018, Nb. 29; Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Legalis nr 2277328). Sąd orzekający w niniejszej sprawie opowiada się za drugą ze wskazanych wyżej teorii.

Na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony wynika, że powodowie świadczyli na rzecz pozwanego banku w okresie od zawarcia umowy do dnia 11 czerwca 2018 r. kwotę 125.612,67 zł z tytułu nienależnych rat kapitałowo-

odsetkowych i odsetkowych. Powodowie rozszerzyli powództwo o dalszą kwotę 30.118,05 zł, którą mieli uiścić na rzecz pozwanej w okresie od dnia 10 sierpnia 2018 r. do dnia 10 sierpnia 2020 r. Z przedstawionego przez bank do akt sprawy zaświadczenia wynikało, że w okresie od 10 sierpnia 2018 r. do 10 września 2020 r. powodowie tytułem spłaty kredytu uiścili na rzecz banku kwotę 30.229,90 zł, czyli kwotę większą, niż tą, o którą rozszerzyli oni powództwo.

Mając powyższe na uwadze, Sąd zasądził od pozwanego Banku na rzecz powodów kwotę 155.730,72 zł, uwzględniając powództwo w całości.

Roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Zgodnie z regulacją art. 455 k.c., jeśli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Odnośnie zatem żądania powodów o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie należało, stosownie do regulacji z art. 481 k.c., uznać je za usprawiedliwione zgodnie z ich żądaniem, czyli w zakresie kwoty 125.612,67 zł za okres od dnia 1 sierpnia 2018 r., czyli od daty odpowiedzi pozwanego banku na reklamację powodów (k. 49) do dnia zapłaty, a w zakresie kwoty 30.118,05 zł od dnia następującego po dniu wniesienia pisma rozszerzającego powództwo, tj. od dnia 11 września 2020 r. do dnia zapłaty.

Za chybiony należało uznać zarzut przedawnienia roszczeń powodów. Pozwany bank wskazywał, że w niniejszej sprawie zastosowanie ma dwuletni termin przedawnienia określony w art. 731 k.c., ponieważ raty kredytu były pobierane z rachunku bankowego powodów. Niezależnie od powyższego pozwany podniósł, że miesięczne raty kredytu stanowiły świadczenia okresowe, które zgodnie z art. 118 k.c. przedawniają się w terminie trzech lat. Trzeba jednak podkreślić, że roszczenia powodów nie wynikały ani z umowy rachunku bankowego, ani z umowy kredytu, ale ich podstawą jest podniesiony przez nich zarzut stosowania przez pozwaną niedozwolonych klauzul przeliczeniowych i związane z tym roszczenie o zwrot nienależnych świadczeń uiszczanych w wykonaniu nieważnej umowy. Nie ma przy tym znaczenia, że świadczenia te były przez powodów dokonywane ratałnie, ponieważ roszczenie o ich zwrot ma charakter świadczenia jednorazowego. Oznacza to, że zastosowanie w tej sprawie będzie mieć ogólna regulacja zawarta w przepisie art. 118 k.c., który w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 lipca 2018 r. przewidywał, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a w brzmieniu obowiązującym od dnia 9 lipca 2018 r. przewiduje 6-letni termin przedawnienia. Warto przy tym zaznaczyć, że zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104), do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia określone są m.in. w art. 118 k.c., stosuje się przepisy w brzmieniu dotychczasowym.

Należy podkreślić, iż do chwili obecnej umowa łącząca strony nie została zakończona (powodowie nadal spłacają kredyt w oparciu o zawartą umowę). Trudno zatem przyjąć, aby w trakcie trwania umowy można było uznać za przedawnione roszczenia w zakresie ustalenia jej ważności. Tym bardziej, iż żądanie ustalenia nieważności umowy jako roszczenie niemajątkowe nie ulega przedawnieniu. Z kolei wywodzone roszczenie majątkowe, jako konsekwencja stwierdzenia nieważności umowy, tj. roszczenie o zwrot nienależytego świadczenia materializuje się dopiero z chwilą ustalenia nieważności umowy. Powodowie dochodzą zwrotu świadczenia nienależnego, a nie zwrotu poszczególnych rat. Roszczenie zwrotu nienależnego świadczenia materializuje się z chwilą stwierdzenia nieważności umowy. Przyjęcie odmiennego poglądu skutkowałoby ustaleniem także negatywnych konsekwencji w stosunku do Banku. Bank nie mógłby bowiem skutecznie żądać zwrotu przez kredytobiorcę kwoty zaciągniętego przez niego kredytu w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytowej. W takim przypadku roszczenia banku byłyby przedawnione (3 letni okres przedawnienia roszczeń banku jako przedsiębiorcy).

Zarzut przedawnienia nie zasługuje także na uwzględnienie z uwagi na jego sprzeczność z zasadami współzycia społecznego (art. 5 k.c.). Nie budzi wątpliwości, iż bank jest stroną silniejszą ekonomicznie. Odpowiada za wadliwe zredagowanie zapisów umowy skutkujące uznaniem jej nieważności. W tej sytuacji trudno przerzucić na powodów, konsumentów skutki nieważności umowy pozbawiając i możliwości żądania ustalenia nieważności zawartych umów i w konsekwencji wzajemnego zwrotu świadczeń.

Poza tym do samego końca bank przekonywał powodów, że umowa o kredyt mieszkaniowy (...) była realizowana w sposób prawidłowy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd nie uwzględnił podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczeń powodów w całości i w oparciu o wskazane wyżej przepisy orzekł jak w sentencji orzeczenia.

O kosztach orzeczono w myśl art. 98 k.p.c. Pozwana jako strona przegrywająca ma obowiązek zwrotu stronie powodowej kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia swoich praw. Na koszty postępowania poniesione przez powodów składa się wynagrodzenie pełnomocnika powodów w wysokości 5.400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych – Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.), powiększone o opłatę skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Powodowie byli zwolnieni od kosztów sądowych w całości. W tej sytuacji Sąd stosownie do treści art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U z 2020 r. poz. 755 ze zm. - dalej jako u.k.s.c.) nakazał pobrać od pozwanej kwotę 1.000 zł tytułem nieuiszczonej przez powodów opłaty sądowej od pozwu (ustalonej na podstawie art. 13 ust. 1a u.k.s.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia pozwu).